Сприяння топ-менеджерів проведенню внутрішнього аудиту в інвестиційній сфері обумовлює існування широких можливостей його розвитку й удосконалення. У той самий час зовнішній аудит в окремих випадках небажаний для вищого керівництва тих підприємств, в яких існує прихований чи явний конфлікт інтересів акціонерів (власників) і топ-менеджерів.

Висновки. Актуальність дослідження питання про роль і значення зовнішнього та внутрішнього аудиту інвестиційних проектів не обмежується організаційною формою, сферою діяльності чи чинниками можливої протидії. Аудит інвестиційних проектів – це не просто засіб контролю та аналізу проектів, це інструмент системи підтримки прийняття управлінських рішень. Правильне і своєчасне застосування цього інструменту може дати підприємству можливість уникнути фінансових втрат і зміцнити своє становище на ринку.

1. Робертсон, Дж. К. Аудит [Текст] / Дж. К. Робертсон; Пер. с англ. – М.: KPMG и Контакт, 1993. – 496 с. 2. Дефлиз, Ф.Л. Аудит Монтгомери [Текст] / Ф.Л. Дефлиз, Г.Р. Дженик, В.М. О'Рейли, М.Б. Хирш; Пер. с англ.; Под ред. Я.В. Соколова. – М.: Аудит , ЮНИТИ, 1997. – 542 с. 3. Білуха, М. Т. Курс аудиту [Текст]: Підручник / М.Т. Білуха. – К.: Вища шк. – Знання, 1998. – 574 с. 4. Аудит [Текст]: Учебник / Под ред. проф. В.И. Подольского. – М.: Аудит , ЮНИТИ, 1997. – 432 с.

УДК 657.1:347.238.1

М.Ю. Рижа
Львівська комерційна академія,
кафедра бухгалтерського обліку

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СПІЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

© Рижа М.Ю., 2009

Досліджено вплив організації облікового процесу на ефективність прийняття управлінських рішень в процесі провадження спільної діяльності без створення юридичної особи в сучасних умовах господарювання.

The table of the article is devoted the investigation of effect accounting's organization on making better management decisions in joint business in modern business conditions.

Вступ. Розвиток спільного підприємництва внаслідок інтеграції господарств більшості країн у світовий ринок зумовив підвищення вимог як вітчизняних, так і іноземних учасників договорів про спільну інвестиційну діяльність та їх рівня зацікавленості в уніфікованій системі організації та методики обліку діяльності об'єкта інвестування. Проте в господарській практиці роль належної організації обліку недооцінена, внаслідок чого втрачається вплив на процеси, що безпосередньо відбуваються під час спільної діяльності та знижується роль ефективності управління, необхідного в сучасних умовах господарювання. Тому розроблення цього питання потребує більш досконального вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації обліку спільної діяльності було частково висвітлено в дослідженнях О.О. Бідюк, проте вони переважно ґрунтувалися на дослідженнях спільних підприємств за участю іноземного капіталу. Отже, проблема організації

бухгалтерського обліку спільної діяльності без створення юридичної особи сьогодні є майже не вивченою та потребує свого вирішення.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення питання організації обліку спільної діяльності в сучасних умовах господарювання, її вплив на ефективність управління такою діяльністю, а також розроблення теоретичних і практичних рекомендацій щодо організації облікового процесу спільної господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Етап організації є найпершим і найважливішим в обліковому процесі, оскільки забезпечує подальшу оперативність, повноту та достовірність облікової інформації, що загалом визначає ефективність бухгалтерського обліку в управлінських цілях. Крім того, облік в сукупності з аналізом та контролем – це і є різновид управління інформаційним процесом та складова системи економічної інформації. В єдності цих двох аспектів – як роду (виду) діяльності і виду інформації – облік, контроль і аналіз формують підсистеми управління.

На думку більшості вітчизняних вчених, з якою ми повністю погоджуємося, поняття "організація бухгалтерського обліку" являє собою систему методів, способів та заходів, які забезпечують оптимальне функціонування такого обліку і подальший його розвиток та полягає в цілеспрямованому впорядкуванні й удосконаленні механізму, структури та процесів бухгалтерського обліку [1, 3]. Така система повинна ґрунтуватися на принципах цілісності, всебічності, динамічності, субординації та випереджувальних відносин.

Основними об'єктами організації бухгалтерського обліку є:

а) обліковий процес (номенклатури облікового процесу, форми відображення облікових номенклатур та їх матеріальні носії, технологія облікового процесу);

б) праця виконавців (бухгалтерія, лінійний апарат);

в) забезпечення (нормативно-правове, методологічне, методичне, інформаційне, технічне, ергономічне).

Проте ряд специфічних особливостей (об'єднання сторонами активів, наявність контрактної угоди (договору простого товариства) про довгострокові цілі підприємницької діяльності, досягнення узгоджених цілей через спільні органи управління, участь сторін у результатах провадження такої діяльності), виділяють спільну діяльність з-поміж інших та вимагають нового системного підходу до організації бухгалтерського обліку її результатів. Враховуючи такі особливості, об'єкти організації обліку спільної господарської діяльності представимо на рисунку.

Організація бухгалтерського обліку спільної діяльності у кожному конкретному випадку залежатиме від складу об'єктів управління, сукупності операцій, засобів обробки інформації.

Своєю чергою, склад об'єктів управління визначатиметься галузевою, рівневою ієрархією та іншими ознаками господарської ланки.

У межах окремого господарюючого суб'єкта на організацію обліку впливатимуть вид діяльності, структура такого суб'єкта, характер технології.

Особливістю організації облікового процесу є його спрямованість на підготовку інформації про спільну діяльність насамперед для внутрішніх користувачів (учасників) з метою вимірювання фактичних показників діяльності, тенденцій розвитку підприємництва, всебічного управлінського контролю, визначення центрів відповідальності, планування майбутніх господарських операцій за допомогою системи первинної документації, регістрів аналітичного обліку, форм внутрішньої звітності, розроблених з урахуванням специфіки відповідної спільної господарської діяльності.

Згідно із ст. 1135 ЦКУ, управління всіма справами, зокрема ведення бухгалтерського обліку може здійснюватися у таких формах:

а) кожним учасником від імені всіх учасників;

б) одним учасником;

в) всіма учасниками разом [4].

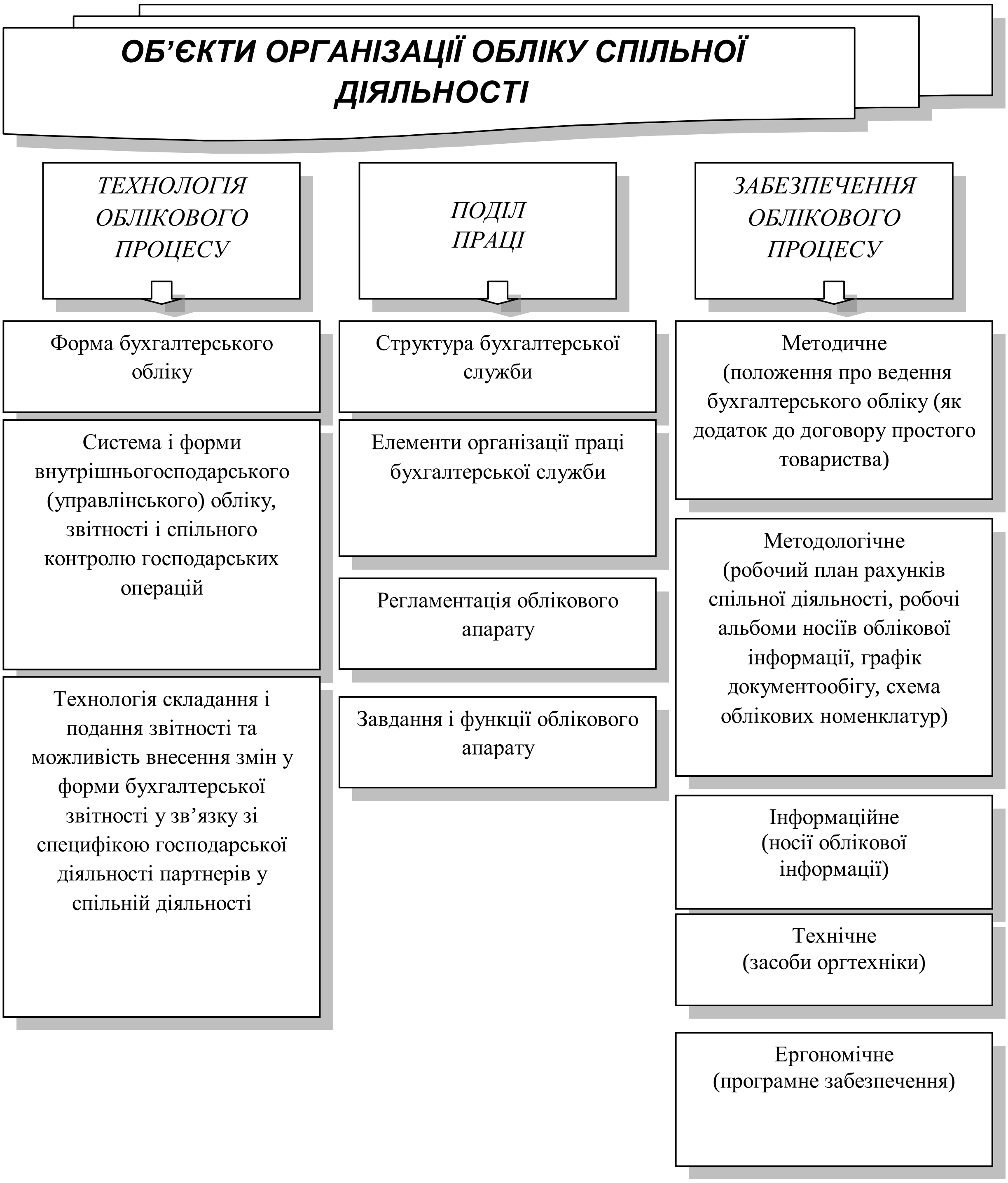

Схема організації обліку спільної діяльності

Як правило, ведення всіх справ доручається одному з учасників на підставі ч. 2 ст. 1134 ЦКУ, що одночасно відповідає і вимогам п. 8 Порядку № 571 про відокремлений облік результатів спільної діяльності [4].

Отже, відповідальність за організацію облікового процесу, роботи бухгалтерської служби, забезпечення інформаційних, технічних, інших потреб покладається на уповноваженого учасника (оператора) та передбачає забезпечення необхідних умов для ведення бухгалтерського обліку, визначення відповідальних за ведення обліку спільної діяльності, відповідне внесення змін до їх посадових інструкцій, розроблення організаційних регламентів та складання графіків облікових робіт (рисунок).

Основним документом, який регулює порядок ведення обліку, складання та подання фінансової звітності підприємства, є наказ про облікову політику. Проте, враховуючи факт невизнання юридичною особою такої форми господарювання та необхідність регламентації значно більшого кола питань, проблему методичного забезпечення обліку спільної діяльності пропонуємо вирішити шляхом укладення Положення про бухгалтерський облік за договором про спільну інвестиційну діяльність у вигляді додатка до такого договору. Отже, з метою запобігання складним конфліктним ситуаціям пропонується учасникам спільної діяльності заздалегідь визначати і документально закріпляти певні аспекти своїх взаємовідносин і форму організації бухгалтерського обліку.

Цей документ визначав би відповідального за ведення бухгалтерського і податкового обліку результатів спільної діяльності, форму ведення бухгалтерського обліку, організацію та методику оцінювання внесків у спільну діяльність, сукупність принципів, методів та процедур ведення обліку, складання та подання звітності (як фінансової, так і внутрішньогосподарської); графік складання та подання різного роду звітності тощо.

Факт використання даних обліку у процесі планування, нормування, аналізі ефективності інвестицій у спільну діяльність та доцільності у продовженні такої діяльності необхідно покласти в основу організації обліку спільної діяльності загалом і в організації облікових номенклатур зокрема. Це потребує зазадалегідь продуманої системи документообігу. Розробляючи облікові та контрольні номенклатури, передусім необхідно визначити склад господарських фактів, які існуватимуть впродовж спільної діяльності. При цьому в основу розробки облікових номенклатур пропонується покласти систему показників внутрішньої та зовнішньої звітності, план рахунків, класифікацію об'єктів контролю тощо. Отже, під переліком облікових номенклатур обліку спільної діяльності слід розуміти своєрідний перелік об'єктів обліку та руху їх за ознаками виду засобів, їх джерелами та процесами з метою визначення напрямів методики обліку активів, капіталу і зобов'язань та порядку складання зведеної звітності спільної діяльності.

Отже, при організації технології та вибору носіїв облікової інформації пропонується орієнтуватися на раціоналізацію облікового процесу спільної діяльності, враховуючи, що сучасний бухгалтер повинен мати дані для проведення попереднього та поточного контролю і аналізу, дані для оперативного управління спільною діяльністю, дані для складання звітності, але при цьому й мати можливість оперативно коригувати дані, проводити поточний і попередній контроль за запитом за окремими операціями, приймати управлінські рішення.

Висновки. Незважаючи на розвиток спільного підприємництва, проблема організація обліку спільної діяльності без створення юридичної особи є практично не дослідженою та потребує системного підходу до свого вирішення. Зважаючи на специфіку цієї форми господарювання, організація облікового процесу повинна бути насамперед спрямована на задоволення інформаційних потреб внутрішніх користувачів (учасників) з метою здійснення контролю та прийняття управлінських рішень під час спільної діяльності. Враховуючи вимоги податкового та господарського законодавств, оптимальною формою є ведення обліку результатів спільної діяльності одним з учасників (оператором). Основні моменти організації та методики ведення обліку, складання і подання звітності пропонуємо закріпити в Положенні про бухгалтерський облік у вигляді додатка до договору простого товариства, що дасть змогу уникнути майбутніх суперечностей та полегшить планування господарської діяльності. Безпосередній зв'язок організації облікового процесу з розробленням методики обліку спільної діяльності визначає тему наших подальших досліджень.

1. Організація бухгалтерського обліку, контролю та аналізу: Підручник / А.М. Кузьмінський, В.В. Сопко, В.П. Завгородній; За ред. А.М. Кузьмінського. – К.: Вища шк., 1993. – 223 с. 2. Про затвердження Порядку ведення податкового обліку та складання податкової звітності результатів спільної діяльності на території України без створення юридичної особи: наказом ДПАУ від 11 липня 1997 року // Комп'ютерна правова система "Ліга: Закон" та/або комп'ютерна правова система "Нормативні акти України". 3. Сопко В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 578 с. 4. Цивільний кодекс України. – К.: Закон і бізнес, 2003. – 320 с.